

Correctievoorschrift Voorbeeldexamen HAVO

2018

Bedrijfseconomie

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten per opgave.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1

---

1 maximumscore 2

- betaalgemak 1
- Het scoort het laagst en van alle andere aspecten die even laag scores, heeft dit het hoogste belang 1

Opmerking

alleen het tweede scorepunt toekennen als het eerste scorepunt is behaald

2 maximumscore 2

- leveringstermijn goederen 1
- Door een extra investering te doen in voorraden, kan mogelijk sneller worden geleverd. Dit leidt mogelijk tot extra klanten die aankopen doen / bestaande klanten die meer aankopen doen / minder neeverkopen 1

Opmerking

alleen het tweede scorepunt toekennen als het eerste scorepunt is behaald

3 maximumscore 2

- Ontvangen leverancierskrediet 1
- Wilma ontvangt eerst de goederen en betaalt deze later 1

Opmerking

alleen het tweede scorepunt toekennen als het eerste scorepunt is behaald

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 3

Vaste activa		Eigen vermogen	
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
Vlottende activa		Vreemd vermogen lang	
Voorraad	11.000	.....	.....
Te vorderen btw	2.310	.....	.....
Liquide middelen		Vreemd vermogen kort	
.....	.....	Crediteuren	13.310
.....	.....	.....	.....

Opmerking

Wanneer de btw is vergeten, 1 scorepunt in mindering brengen.

Opgave 2

---

5 maximumscore 1

immateriële vaste activa

6 maximumscore 2

- c 1
- Toelichting: The Merchandisor is aanwezig op diverse gamebeursen in Noord-Europa. Hier maken ze contact met diverse nieuwe en bestaande detaillisten. The Merchandisor levert aan detaillisten (B2B.) The Merchandisor maakt zelf geen reclame / overtuigt detaillisten de producten in hun assortiment op te nemen door het ontwerp, of de populariteit, of door kortingen (push) 1

Opmerking

alleen het tweede scorepunt toekennen als het eerste scorepunt is behaald

7 maximumscore 1

Stefan maakt gebruik van zijn netwerk / middelen zonder dat er sprake is van een voorop gesteld doel om het assortiment uit te breiden.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 5

Strength Itemnummer: 3 Itemnummer: :	Opportunity Itemnummer: 1 Itemnummer: 2
Weakness Itemnummer: 4 Itemnummer: :	Threat Itemnummer: 5 Itemnummer: : .....

per juist itemnummer

1

9 maximumscore 2

$$550.000.000 \times 0,11 \times 30 \times (0,06 + 0,05) \times 0,24 = \text{€ } 47.916.000$$

10 maximumscore 2

$$47.916.000 \times 1,08 \times 1,09 \times 0,075 = 4.230.503,64 = \text{€ } 4.231.000$$

11 maximumscore 1

$$0,5 \times 4.231.000 = 2.115.500$$

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 3

verwachte toename van de omzet, kosten en nettowinst van The Merchandisor door verkoop van R&B- en hiphop-merchandiseproducten (getallen x € 1)

	2018	2019	2020	2021– 2027
omzet (vraag 10)	1.198.000	2.587.000	4.231.000	
inkoopwaarde van de omzet (vraag 11)	599.000	1.293.500	2.115.500	
constante kosten	<u>399.000</u>	<u>843.500</u>	<u>1.365.500</u>	
resultaat	200.000	450.000	750.000	
contante waarde van het resultaat op 1 januari 2018 ¹⁾	178.571,43	358.737,24	533.835,19	3.628.856,14 ¹⁾

Opmerkingen

¹⁾ Dit bedrag is de contante waarde op 1 januari 2018 van de verwachte extra resultaten van The Merchandisor, door de verkoop van R&B- en hiphop-merchandiseproducten, over de jaren 2021 tot en met 2027.

Verwachte stijging van de marktwaarde The Merchandisor op 1 januari 2018: € 4.700.000

Berekeningen:

$$\frac{200.000}{1,12} = 178.571,43$$

$$\frac{450.000}{1,12^2} = 358.737,24$$

$$\frac{750.000}{1,12^3} = 533.835,19$$

$$178.571,43 + 358.737,24 + 533.835,19 + 3.628.856,14 = 4.700.000$$

rij resultaat	1
rij contante waarde	1
4.700.000	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 **maximumscore 1**
4.700.000 > 4.500.000

14 **maximumscore 2**
Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- John wordt aandeelhouder in een bv. Hij is niet aansprakelijk met zijn privévermogen voor schulden van de zaak in tegenstelling tot bij een eenmanszaak.
- John wordt aandeelhouder van een reeds gevestigde onderneming met een bepaalde reputatie.
- John kan concurrentie van Stefan verwachten.

Opgave 3

---

15 **maximumscore 1**
 $5.000 + 17.000 - 25.000 = -/- \text{ € } 3.000$

16 **maximumscore 1**
Een negatief eigen vermogen betekent dat de waarde van de activa lager dan de waarde van het vreemd vermogen.

17 **maximumscore 1**
Liquiditeitskengetal / current ratio

18 **maximumscore 1**
$$\frac{6.000 + 7.000 + 5.000 + 2.000}{15.000 + 9.000} = 0,83$$

19 **maximumscore 1**
Voorbeeld van een juist antwoord:
Met de transitievergoeding kan ontslagen personeel scholing/opleiding inkopen, waarmee de kans op nieuw werk wordt vergroot.

20 **maximumscore 2**
 $10 \times \frac{1}{3} \times 2.900 + 6 \times \frac{1}{2} \times 2.900 = \text{€ } 18.367$

Opgave 4

---

21 **maximumscore 1**
Het huidige personeel kan een training volgen, bijvoorbeeld een baristacursus.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 3

	Wettelijk vereiste aan individuele arbeidsovereenkomst	Artikelen uit arbeidsovereenkomst van Chesapeake
1		
2		
3		

Er is moet sprake zijn van:

- a. loon artikelen 3.1 +3.2 1
- b. gezagsverhouding artikel 2.2 1
- c. arbeidsverplichting artikel 2.2 1

23 maximumscore 4

Kevin is de eerste 4 maanden 17 jaar oud, de laatste 2 maanden 18 jaar oud.

- April tot en met juli $1.565,4 \times 0,395 \times 4 =$ 2.473,33
- Augustus tot en met september $1.565,4 \times 0,475 \times 2 =$ 1.487,13
- Brutoloon 3.960,46 2
- Totale loonkosten: $3960,46 \times 1,08 \times 1,28 = \text{€ } 5.474,94$ 2

Opgave 5

---

24 maximumscore 1

de rechter

25 maximumscore 4

	berekening	bedrag
behoefte van Rachel	$(2.600 + 2.400) \times 60\% - 2.400 = 600$	€ 600
draagkrachtruimte Mike	$2.600 \times 1,05 - 900 - 100 - 695 = 1.035$	€ 1.035
te betalen alimentatie	60% van 1.035 = 621 Te betalen alimentatie is 600, want de draagkrachtruimte is groter dan de behoefte	€ 600

- € 600 1
- € 1.035 1
- € 621 + € 600 2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 3

	berekening	bedrag
door Mike opgebouwd bedrijfspensioenvermogen tijdens het huwelijk	$56.000 - 9.200 = 46.800$	€ 46.800
eindwaarde van het tijdens het huwelijk opgebouwd bedrijfspensioenvermogen op pensioendatum	$46.800 \times 1,015^{32} =$ 75.363,18	€ 75.363,18
deel van de eindwaarde van het opgebouwd bedrijfspensioenvermogen dat Mike moet betalen aan Rachel	$\frac{75.363,18}{2} = 37.681,59$	€ 37.681,59

- € 46.800 1
- € 75.363,18 1
- € 37.681,59 1

Opgave 6

---

27 maximumscore 3

- $687,72 - 27,72 = 660.$
 $\frac{27,72}{660} \times 100\% = 4,2\%$ 1
- Voor Imke en Rob, met een huishoudinkomen > 40.000 geldt een maximum van 4,3% 1
- De huurverhoging van 4,2% ligt onder het maximum van 4,3% en is wettelijk toegestaan 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 2

Wanneer minder dan 100% zou worden gefinancierd ligt de waarde van het onderpand boven de hoogte van het uitgeleende geld. De geldverstrekker (hypotheeknemer) loopt dan minder risico dat bij betalingsproblemen van de hypotheekgever, met gedwongen verkoop van het onderpand de schuld niet volledig wordt afgelost.

29 maximumscore 4

- huuruitgaven in 2024: $687,72 \times 1,043^5 \times 12 = 10.186,25$ 1
- netto hypotheekuitgaven in 2024:
aflossing $\frac{180.000}{30} = 6.000,00$
- nettorente: $(180.000 - 5 \times 6.000) \times 0,036 \times 0,63 = \underline{3.402,00}$ 2
- totaal 9.402,00 1

30 maximumscore 1

- Na het tekenen van het koopcontract maakt de notaris de officiële documenten voor de overdracht op (de akte van levering ofwel transportakte en de hypotheekakte).
- De notaris zorgt voor het inschrijven van de akten in het Kadaster